

Hygien i förskolan

Nationellt tillsynsprojekt
Trelleborgs kommun

Information och tillsyn
om hygien och smittskydd i förskolan

Innehållsförteckning

	Sida
Sammanfattning	3
Bakgrund.....	4
Projektets mål och avgränsningar	4
Genomförande metod	5
Lagstiftning	6
Om egenkontroll på förskolorna.....	7
Hygien rutiner	7-8
Städrutiner	8
Resultat av tillsynen.....	9-11
Den samlade bedömningen av tillsynen på förskolorna	12-13
Diskussion och slutsatser	14-15
Uppföljning	15

Sammanfattning

Under år 2009 inbjöd Socialstyrelsen alla miljöförvaltningar i landet att delta i det nationella tillsynsprojektet med syfte att samla in information om hygien i förskolor. Den samlade informationen skall senare ge en bild av hur arbetet med hygienrutiner och egenkontroll fungerar på landets förskolor.

Socialstyrelsen har tagit fram vägledningsmaterial som stöd för miljöförvaltningarnas tillsyn inom projektet. Materialet har diskuterats med representanter från miljöförvaltningars smittskydds- och hygienexperter i landet. Ett tillsynsformulär upprättades som ska tillämpas vid besöken. Tillsynsformuläret bygger på att inspektören kontrollerar verksamhetsutövarens rutiner för egenkontroll vad gäller hygien, smittskydd och städning.

Miljöförvaltningen i Trelleborgs kommun deltog i projektet om hygien i förskolan under hösten 2009. Samma år drabbades Sverige hårt av svininfluensan. Av den anledningen och i förebyggande syfte ville miljöförvaltningen nå ut till så många förskolor som möjligt med information om hygien och smitta. Miljöförvaltningen samordnade tillsynen genom att träffa rektorn i ett rektorsområde på den största förskolan tillsammans med några av personalen. Förutsättningen för att mötet skulle bli av var att minst en person från varje avdelning på varje förskola i rektorsområdet kunde medverka. Detta visade sig vara genomförbart och gav oväntad effekt. Trots att det var en och samma rektor på exempelvis tre förskolor så var arbetsgången helt eller delvis olika. Personalen från de olika avdelningarna gavs möjlighet att se över sina rutiner och jämföra de med andra avdelningars och förskolors rutiner i rektorsområdet. Även rektorerna blev i visst avseende överraskade över olikheterna i rutinerna samt olikheterna i synsättet på betydelsen av hygienrutiner.

Eftersom miljöförvaltningen genomförde tillsynsbesöken under en tid på året då svininfluensan var nära sin topp, var förskolorna fullt utrustade med handsprit, varför svaren i tillsynsformulären är delvis överskattade. Det finns dock en del förskolor som alltid haft bra hygienrutiner och har införlivat dessa i verksamhetens egenkontrollprogram men det fanns även en förskola som saknar helt ett egenkontrollprogram enligt miljöbalken och bra hygienrutiner.

Miljöförvaltningen uppmanade på plats förskolorna att fortsätta upprätthålla god hand- och städhygien på förskolorna för att minska smittan. Totalt sätt kan slutsatsen dras att hygien på förskolorna i Trelleborgs kommun är god och att kunskapen blivit bättre. En viktig bidragande faktor till detta är att miljöförvaltningen hållit informationsträffar på alla besökta förskolor där rektorer och de anställda gavs möjlighet att ställa frågor om hygien och smitta på förskolan. En annan positiv effekt blev att förskolepersonalen förstod vikten av att kommunicera med varandra och rektorn för att upprätthålla mer enhetliga rutiner.

Bakgrund

Barn som går på förskolan har fler infektioner, framförallt luftvägsinfektioner, än barn som vistas hemma. Spridningen av infektioner i småbarnsgrupper går inte att undvika helt, men kunskap om smittvägar och sättet att bryta dessa kan till viss del minska risken för smittspridning inom en barngrupp i förskolan.

Efter år 2004 överfördes reglerna om objekt buren smitta till miljöbalken. Begreppet blev ett bra komplement för tillsynen enligt miljöbalken. I miljöbalken sägs att *"en förutsättning för att med stöd av miljöbalkens bestämmelser om hälsoskydd kunna ingripa mot djur eller objekt som sprider smitta, krävs att förekomsten av smittämnen kan anses utgöra en sådan störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfälligt"*. Man konstaterar här också att smitta från objekt eller djur kan leda till en negativ hälsoeffekt.

Härefter startade miljönämndens tillsynsansvar för objektburen smitta och kom att bli en del av den rutinmässiga verksamhetsplaneringen för att förebygga och förhindra olägenhet för människors hälsa. De objekt eller lokaler och verksamheter som anses innebära de största riskerna finns samlade i förordningen 1998:899 om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, under paragraf 38, där nämns även förskolorna.

För att upprätthålla och utveckla god kvalitet när det gäller hälsofrågor är det viktigt för förskolorna att ha ett kontrollprogram. Den som är chef för en barnomsorgsgrupp ansvarar för att ta fram ett sådant program. Programmets funktion är bl.a. att minska antalet infektioner men den kan även beskriva bl.a. *mål och delmål för verksamheten, varför och hur verksamheten ska dokumenteras, hur verksamheten uppfyller målen, hur viktiga former av problem och svårigheter ska hanteras, förebyggande åtgärder, m.m.*

Socialstyrelsen roll i det hela är att samordna miljöförvaltningarnas tillsyn och vara stödjande. Vidare vill socialstyrelsen få en samlad bild av hur arbetet med hygienrutiner och egenkontroll fungerar på landets förskolor.

Socialstyrelsen har presenterat en sammanställning av resultaten från projektet våren 2010.

Projektets mål och avgränsningar

Socialstyrelsen startade projektet "hygien på förskolor" för att förebygga och minska smittspridningen i förskolorna genom förbättrad egenkontroll enligt miljöbalken. Målet var att projektet ska leda till:

- Ökade kunskaper om hygien och smittskydd för kommunens miljöinspektörer
- Ökade kunskaper för miljökontoret om förskolans egenkontroll enligt miljöbalken
- Ökade kunskaper om hygien och smittskydd på förskolorna

Tillsyn enligt smittskyddslagstiftningen eller livsmedelslagstiftningen ingår inte i detta tillsynsprojekt. Projektet fokuserar enbart på förskolans ansvar för egenkontroll vad gäller hygien och smittskydd samt övergripande om städning.

Det som miljöförvaltningen behandlar är den del av smittskyddet som har att göra med *"objektburen smitta"*, vilket innebär alla sjukdomar som kan spridas mellan objekt och människa.

Familjedaghem, öppna förskolor, fritidshem och förskoleklasser ingår inte i projektet.

Genomförande metod

Miljöförvaltningen har under sommaren 2009 skickat ut informationsbrev om Socialstyrelsens tillsynsprojekt *"Hygien i förskolan"* till samtliga rektorer på förskolorna i Trelleborgs kommun. Miljöförvaltningen tog kontakt med förskolorna sensommaren för att boka besök.

Miljöförvaltningen tog bl.a. del av Socialstyrelsen böcker *"Hygien, smittskydd och miljöbalken – objektburen smitta"* och *"Smitta i förskolan"*. Dessa sammanfattades till en presentation på ca 40 minuter.

Tillsynen inleddes med en PowerPoint - presentation om hygien och smitta i förskolan. Informationen handlade om de vanligt förekommande infektioner på förskolorna, deras uppkomst, symptom, smittvägar samt vägledande information om hur man kan förebygga deras uppkomst och spridning.

Förskolepersonalen gavs möjlighet att ställa frågor i samband med presentationen. Efteråt gick miljöförvaltningen igenom tillsynsformuläret. Även här fanns utrymme för diskussion och frågor. Efter tillsynen tilldelades samtliga rektorer ett delegationsbeslut om att införliva hygienrutiner i sina verksamheters egenkontrollprogram.

På socialstyrelsens önskan rekommenderade miljöförvaltningen samtliga rektorer att köpa boken *"Smitta i förskolan"*. Även den skriftliga sammanfattningen av boken tilldelades alla rektorer och PowerPoint - presentationen fanns att tillgå för de som ville ha den.

Lagstiftning

Enligt 2 kap, 2 § miljöbalken skall alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa eller miljön mot skada eller olägenhet.

Enligt 2 kap, 3 § miljöbalken skall alla som bedriver verksamhet utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att det uppstår skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Enligt 9 kap, 9 § miljöbalken framgår att ägaren eller nyttjanderättshavaren till en berörd egendom skall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att hindra uppkomsten av eller undanröja olägenheter för människors hälsa eller miljön.

Enligt 26 kap, 19 § miljöbalken, skall verksamhetsutövaren fortlöpande kontrollera verksamheten för att undvika olägenhet för människors hälsa. Verksamhetsutövaren skall enligt förordningen om verksamhetsutövares egenkontroll (SFS 1998:901) bedriva sådan kontroll och utarbeta ett egenkontrollprogram.

Enligt 26 kap, 21 och 22 §§ miljöbalken kan tillsynsmyndigheten förelägga den som bedriver en verksamhet att till tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen och är även skyldig att bekosta undersökningar.

Om egenkontroll på förskolorna

Egenkontroll enligt miljöbalken är ett förebyggande arbete där den som driver en verksamhet, till exempel en förskola, själv ska planera och kontrollera sin verksamhet fortlöpande för att motverka och förebygga hälsoproblem eller skador på miljön. Egenkontroll är ett ständigt pågående arbete som ska planeras, genomföras, följas upp och kontinuerligt förbättras. För förskolor och andra verksamheter som enligt miljöbalken ska anmälas till kommunen gäller även förordningen om verksamhetsutövares egenkontroll (SFS 1998:901) som bland annat ställer krav på att egenkontrollen ska dokumenteras.

En fungerande egenkontroll på förskolan behöver inte vara något enhetligt dokument. Det kan vara en blandning av avtal, protokoll och rutiner som visar att verksamhetsutövaren har kontroll på sin verksamhets miljö- och hälsopåverkan.

Det är viktigt att förskolorna har en dokumentation som omfattar det organisatoriska ansvaret där det framgår vem är ansvarig för vad inom förskolan. Förskolan ska även undersöka och göra en riskbedömning utifrån hälso- och miljösynpunkt samt ha rutiner för att kontrollera att lokaler och utrustning för drift och kontroll, till exempel ventilation, hålls i så gott skick att de inte orsakar olägenhet för människors hälsa.

Egenkontrollen ska också innebära att man arbetar förebyggande utifrån miljöbalken. Arbetet med egenkontroll ska göras fortlöpande och systematiskt. För att underlätta det systematiska arbetet har skolförvaltningen tagit fram en checklista speciellt anpassad för skolor och förskolor. Checklisten är utformad så att den täcker flera lagstiftningar och finns tillgänglig för alla. Syftet är att uppdatera den allteftersom nya regler dyker upp. Den återfinns på skolförvaltningen under namnet: *"Integrerad checklista för systematiskt arbetsmiljöarbete, systematiskt brandskyddsarbete, systematiskt säkerhetsarbete och egenkontroll enligt miljöbalken"*.

Målet med checklisten är att den verksamhetsansvariga chefen, rektorn, inte ska behöva använda flera checklistor utan ha hela kartläggningsarbetet samlat i ett dokument. Listan utgör underlag för nästa steg i arbetet vilket är riskbedömningar och handlingsplaner.

Egenkontrollen enligt miljöbalken kan med fördel även avseende hygien- och städrutiner kopplas ihop med förskolans övriga arbete med kvalitetsprogram och rutiner, t.ex. skolförvaltningens integrerade checklista.

Information om den har getts ut i samband med besöken på förskolorna.

Hygien rutiner

För att undvika smitta i förskolor behövs goda rutiner för egenkontroll och det kan till exempel handla om rutiner för städning, blöjbyten och handtvätt för att förebygga och minska spridningen av infektioner.

Egenkontrollkraven kan eventuellt vara uppfyllda även om det finns mindre avvikelser i dokumentationen eller brister i det praktiska arbetet. Det är miljöförvaltningen som bedömer detta.

Exempel på innehåll i egenkontrollen av hygien på en förskola är:

- rutiner för att upprätthålla en god hygien
- kontroll av hygienrutinerna
- hur man bör agera vid misstanke om smitta eller annan olägenhet
- hantering av eventuella klagomål

Städrutiner

Frågor som rör städning och hygien behöver beaktas redan i planeringen av verksamheten. Det innebär t.ex.

- att lokalerna används på det sätt som de är planerade och dimensionerade för
- att utemiljöer och entréer utformas så att smuts inte dras in i lokalerna i onödan
- att skåp och hurtsar används för förvaring istället för öppna hyllor

Som nämnt tidigare ska en verksamhetsutövare enligt miljöbalken fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga att olägenhet för människors hälsa uppstår (26 kap 19 § och förordningen (1998:901)). Även här ska egenkontrollen utarbetas utifrån en riskbedömning av verksamheten ur miljö- och hälsosynpunkt.

Exempel på innehåll i egenkontroll av städning på förskola är:

- städschema som visar vem eller vilka som har ansvar för städningen
- vilken omfattning städningen ska ha och med vilken tidsintervall den ska genomföras
- kontroll, uppföljning och utvärdering av städningen
- hur man ska agera vid misstanke om smitta eller annan olägenhet
- val och hantering av kemiska produkter för städning
- hantering av klagomål

Mer information om hygien i förskolan finns i bilaga 2.

Kemikaliehanteringen på förskolorna

Av 2 kap. 4 § miljöbalken framgår det att verksamhetsutövaren ska undvika att använda sådana kemiska produkter som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön, om de kan ersättas med kemiska produkter som är mindre farliga

Av 7 § förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll, framgår det att verksamhetsutövaren ska förteckna de kemiska produkter som hanteras inom verksamheten och som kan innebära risker från hälso- eller miljösynpunkt.

Resultat av tillsynen

För att få tillsynsprojektet mer överskådlig har miljöförvaltningen presenterat resultaten av tillsynsbesöken 2009 i tabellform. Tillsynsformuläret har ifyllts för 26 kommunala förskolor och 1 privat förskola, alltså totalt 27 förskolor. Svaren i varje fråga har besvarats av varje förskola i form av intervall. Förskolorna svar på respektive fråga har lagts ihop och redovisas i tabellerna nedan.

I tabell 1 nedan redovisas hur många förskolor som hade skriftliga respektive muntliga rutiner för handhygien, blöjbyten och städning vid besöken.

Tabell 1

Övergripande om dokumentation över egenkontrollen	Rutiner för barnens handhygien		Rutiner för Personalens handhygien		Rutiner för blöjbyten	Skriftliga rutiner för städning
	Skriftliga	Muntliga	Skriftliga	Muntliga	Skriftliga	
26	13	18	15	24	0	21

Barnens handhygien

Tabell 2 - Fråga 6 i tillsynsformuläret – när tvättar/tvättas barnens händer?

	Alltid (100 %)	Ofta (>50%)	Sällan (<50%)	Aldrig (0 %)	Ej aktuellt
Efter blöjbyte		4	23		
Efter toalettbesök	27				
Före bakning/matlagning	20				7
Före dukning/servering	22	1			4
Före måltid	27				
Efter utomhusvistelse	27				
Efter att barnen snutit sig	7	13	7		

Tabell 3 - Fråga 7 och 8 i tillsynsformuläret: Vad används vid barnens handtvätt och handtorkning?

	Alltid (100 %)	Ofta (>50%)	Sällan (<50%)	Aldrig (0 %)	Ej aktuellt
Enbart vatten		1	1		
Fast tvål och vatten			1		
Flytande tvål och vatten	26				
Gemensam textilhandduk					
Personlig textilhandduk	1				
Engångshandduk	26				
Varmluftstork					

Personalens handhygien

Fråga 12 i tillsynsformuläret – När tvättar personalen händerna?

Tabell 4 - Fråga 12 i tillsynsformuläret – När tvättar personalen händerna?

	Alltid (100 %)	Ofta (>50%)	Sällan (<50%)	Aldrig (0 %)	Ej aktuellt
Efter toalettbesök	27				
Före måltid	27				
Före bakning/matlagning	23				4
Före dukning/servering	27				
Efter utomhusvistelse	26				
När man snutit barn	3	21	3		
När man snutit sig själv	6	21			
Efter hjälp vid barns toalettbesök	27				
Efter blöjbyte	27				

Tabell 5 - Fråga 13 och 14 i tillsynsformuläret – Vad används vid handtvätt och handtorkning?

	Alltid (100 %)	Ofta (>50%)	Sällan (<50%)	Aldrig (0 %)	Ej aktuellt
Enbart vatten			1		
Fast tvål och vatten					
Flytande tvål och vatten	27				
Gemensam textilhandduk					
Personlig textilhandduk					
Engångshandduk	27				
Varmluftstork					

Tabell 6 - Fråga 15 i tillsynsformuläret – När använder personalen handsprit?

	Alltid (100 %)	Ofta (>50%)	Sällan (<50%)	Aldrig (0 %)	Ej aktuellt
Efter toalettbesök	26	1			
Före måltid	9	15	2		1
Före bakning/matlagning	5	5	7		10
Före dukning/servering	9	6	11		1
Efter utomhusvistelse	9	15	2		1
När man snutit barn	11	12	3	1	
När man snutit sig själv	11	14	1	1	
Efter hjälp vid barns toalettbesök	25	1	1		
Efter blöjbyte	25	1	1		

Tabell 7 - Fråga 16 i tillsynsformuläret – När använder personalen engångshandskar?

	Alltid (100 %)	Ofta (>50%)	Sällan (<50%)	Aldrig (0 %)	Ej aktuellt
Vid hjälp vid barns toalettbesök	10	16		1	
Vid kontakt med kräkningar	27				
Vid kontakt med diarré	27				
Vid kontakt med blod	1	25	1		
Vid blöjbyte	15	12			

Blöjbyten/skötrum

Tabell 8 - Fråga 20-25 i tillsynsformuläret – Rutiner kring blöjbyte

	Ja	Nej	Vet ej
Handfat med rinnande vatten i samtliga skötrum	27		
Textila underlägg förekommer på skötbord vid blöjbyte	7	20	
Nya engångsunderlägg används alltid vid blöjbyten	12	15	
Skötbordsmadrassens yta är lätt avtorkbar i samtliga skötrum	25	2	
Sophink med lock för använda blöjor finns i samtliga skötrum	27		
Desinfektion av skötbordsytan utförs efter varje blöjbyte	6	21	

Städning

Tabell 9 - Fråga 27-31 i tillsynsformuläret

	Ja	Nej
Särskilt städförråd finns	26	1
Städförrådet är frånluftsventilerat	24	3
Utslagsvask finns i städförrådet	26	1
Tappkran för kallt och varmt vatten finns i städförrådet	26	1
Rengöring av leksaker ingår inte i städrutinerna	Är en egen rutin på förskolorna	
	Ja	Nej
Finns rutin för rengöring av leksaker	27	

Den samlade bedömningen av tillsynen på förskolorna

Den samlade bedömningen av tillsynen på förskolorna

Miljöförvaltningen har gjort en samlad bedömning av *hygienen på förskolorna* och delat upp det i områden:

- Generella kunskaper om egenkontrollkrav
- Generella kunskaper om hygien
- Generella kunskaper städning

Under besökens gång uppmärksammades att begreppet egenkontroll är ett känt begrepp på förskolorna. Dock kan dennas utformning och tillämpning se olika ut från förskola till förskola. Där av anledning till varför det tidigare är skrivet att en fungerande egenkontroll på förskolan inte behöver vara något enhetligt dokument samt att det kan vara en blandning av avtal, protokoll och rutiner.

Om generella kunskaper om egenkontrollkrav

Förskolorna har goda kunskaper om egenkontrollkrav enligt miljöbalken och har någon form av dokumentation och rutiner. En förskola hade inget egenkontrollprogram men var på gång att ta fram en sådan. Dock saknas på de flesta förskolor kunskaper om förordningen om verksamhetsutövers egenkontroll (1998:901). Miljöförvaltningen delade ut utdraget ur förordningen till de som saknade den.

Om generella kunskaper om hygien

Vad gäller handhygien på förskolorna är den över lag god. Muntliga hygienrutiner för hand är mer förekommande.

Enbart 1 av 27 förskolor använde textila handdukar för torkning av händerna. Handdukarna hänger oftast tätt inpå varandra. Ur smittskyddsperspektiv skriver Socialstyrelsen i sin bok *"Smitta i förskolan"* att de generella rekommendationerna om god handhygien som gäller i förskolemiljö för såväl barn som personal är tvättning med flytande tvål och vatten och användning av pappershanddukar. Rektorn till den förskolan som använde sig av textila handdukar bestämde redan vid miljöförvaltningens besök att istället börja använda engångshandduk.

Förskolerektorer menar att handhygien blivit bättre på förskolorna på grund av svininfluensan varför verkligheten kan vara överskattad.

Dessutom använder de flesta förskolor handsprit i större omfattning än innan svininfluensan dök upp.

En av de besökta förskolorna utmärkte sig mer med sina goda hygienrutiner vilket beror på att de har ett extremt allergiskt barn på förskolan. Även barnen använde handsprit dagligen.

Vad avser blöjbyten är miljöförvaltningens uppfattning att de flesta av förskolepersonalen är rädda för olika smittor men är inte alltid medvetna om smittovägar och risker i samband med dålig hygien vid blöjbyte.

De flesta har inte rutiner för blöjbyten uppsatta ovanför skötbordet och alla desinficerar inte skötbordsytan efter varje barn. Även engångsunderlägg är förskolorna dåliga på att byta ut efter varje barn.

Om generella kunskaper om städning

Vad avser städrutinerna så har de flesta förskolorna dem dokumenterade. Några få hade istället muntliga städrutiner. Den största bristen som uppmärksammades med städrutinerna var att minst hälften av förskolepersonal inte var nöjda med städningen. Ingen förskola hade bra rutiner för kontroll av städningen. Någon enstaka förskola hade dem upprättade men inte verkställda i verksamheten. Det fanns tillfällen då personalen bad miljöförvaltningen att kontrollera städningen och inte vågade ta upp det med förskolans rektor. Å andra sidan fanns det en rektor som bad miljöför-

valtningen ta upp städfrågor och vara stödjande eftersom personalen missköter sig och inte tar på allvar betydelsen av god städning.

Det som också uppmärksammades i samband med genomgång av tillsynsformuläret och städrutiner är att trots att miljöförvaltningen fyllde i att städrutiner fanns så har städningen många gånger varit undermålig. Miljöförvaltningen tog städprover som innebar att en vit papperslapp blöttes ner och ströks på golvet. Sand, grus, damm och smuts påträffades på de ytor som ingen vistas med skor på. Prov togs efter att städerskan varit på plats.

Att städningen av framförallt golvet inte sker på ett korrekt sätt har även framkommit från förskolepersonalen.

Dessutom är det ytterst få som städar alla utrymmen varje dag, oftast handlar det om tidsbrist.

Diskussion och slutsatser

Det mest positiva som framkommit av alla genomförda besöken är att förskolorna i ett rektorsområde men även enstaka förskolor kommit närmare varandra. Att samordna förskolorna har från börjat för miljöförvaltningens del handlat om att nå ut till så många som möjligt för att även kunna förebygga svininfluensan. Personalen och rektorer var oroliga för pandemin och hade många frågor om hur de skulle kunna både motverka men även hantera ett eventuellt utbrott på förskolan. Miljöförvaltningen tog tillfället och gjorde en dubbel insats i det här fallet. Det som mest oroat personalen var alla föräldrar som lämnar sina barn på förskolan utan att de tillfrisknat helt. Till de förskolor som kämpade mot detta rekommenderade miljöförvaltningen socialstyrelsens rekommendationer om vad som ska gälla när ett barn blir sjuk och att upprätta regler som ska gälla för deras förskola. Miljöförvaltningen har under sitt besök mött exemplariska förskolor avseende denna problematik som genom strikta regler hållit infektionssmittor nere. Att det fanns förskolor vars regler upprätthölls stärkte andra förskolors vilja och förmåga att göra likadant. Detta är också en utav de positiva effekterna av tillsynsprojektet. Förskolorna önskade få gemensamma regler avseende sjuka barn. Detta är någonting som miljöförvaltningen framfört vidare till skolförvaltningen och som miljöförvaltningen ska sträva efter att få till stånd.

Miljöförvaltningen lärde sig mycket under alla besöken och spred goda råd och erfarenheter från förskolor. Oftast upplevde personalen på förskolorna att de var ensamma i det stora sammanhanget och att de behövde råd och stöd för att leva upp till de krav som ställs på dem. Att kunna prata om hur andra förskolor har det och att känna samhörighet var en viktig stödfaktor.

Något som också diskuterades mycket var huruvida personalen alltid behövde sprita sig efter varje blöjbyte och varför engångsunderlägg skulle bytas fast barnen endast kissat. Miljöförvaltningen pratade mycket om smittorisker i samband med blöjbyte och betydelsen av god hygien. Något som också diskuterades mycket var betydelsen av att ha uppsatta hygienrutiner för blöjbyten ovanför skötbordet. I vanliga fall ansåg miljöförvaltningen att muntliga rutiner är tillräckliga. Dock är problematiken den att förskolorna har en del vikarierande personal som inte får del av den muntliga hygienrutinen varför det är viktigt att de finns uppsatta ovanför skötbordet. Vid förfrågan huruvida förskolepersonalen gav tydlig muntlig instruktion till vikarierande personal om barnens och personalens handhygien, även vid blöjbyten, var svaren oftast ingen eller ringa. Dessutom anser miljöförvaltningen att endast muntliga instruktioner om blöjbyten är otillräckliga för vikarierande personal då de är sällan på förskolorna. Risken finns att de glöms bort.

Vad avser handhygien totalt sätt anser miljöförvaltningen att den är god.

Om städningen kan sägas generellt att inställningen till att ha det rent varierar och att rektorer har dålig insyn över den. Ytterst få förskolor städar alla utrymmen varje dag. Oftast talar de om att antingen finns det inte tid för noggrann städning eller så råder det ekonomisk brist.

Smittor på förskolorna skulle kunna minska ännu mera om exempelvis golven var rena och om kontaminering via städmaterial minskade.

Det som också uppmärksammades var att städrutiner finns uppsatta eller bevarade i pärmen. Endast någon enstaka förskola vet om städning verkligen skett enligt rutinerna och på vilket sätt. Miljöförvaltningen har varit tydlig i den frågan genom att lyfta fram betydelsen av att kontrollera städningen samt att veta vilket städmaterial som används i respektive utrymme. Hur ofta städpersonalen byter vatten i samband med golvtvätt visste få av personalen. Miljöförvaltningen såg det hela som en allvarig brist i förskolornas tillsyn av städningen och uppmanade om tydligare rutiner och bättre efterkontroll.

Ingen förskola mottog sig någon av miljöförvaltningens rekommendationer och råd. Istället blev förutsättningar för bättre hygien på arbetsplatsen tydligare och personalen såg fram emot förändringarna.

Avslutningsvis vill miljöförvaltningen säga att till denna rapport kommer tilläggas en uppföljningsrapport som kommer att innehålla information om hur arbetet fortskridit med att införa hygienrutinerna på förskolorna.

Uppföljning

Arbetet med hygien och smittskydd på de besökta förskolorna kommer att följas upp via telefon. Skolförvaltningen i Trelleborgs kommun har bistått de kommunala förskolorna med den integrerade checklistan som bl.a. innehåller egenkontroll enligt miljöbalken. Miljöförvaltningen förutsätter att de kommunala förskolorna arbetar efter den. De förskolor som inte blev besökta år 2009 kommer miljöförvaltningen att fortsätta besöka även år 2011 och bistå dessa med den integrerade checklistan och information om hygien och smitta i förskolan.

MILJÖFÖRVALTNINGEN

Sanja Culjak
Miljöinspektör